

- Геомеханічне забезпечення ефективності технологічних процесів рудовидобутку у Криворізькому залізорудному басейні (доповідач — член-кореспондент НАН України М.І. Ступнік)
- Воєнні злочини в Україні: сучасний стан судового розгляду та основні проблеми судової практики (доповідач — доктор юридичних наук З.А. Загиней-Заболотенко)
- Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- Кадрові та поточні питання

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

10 вересня 2025 року

Засідання Президії НАН України 10 вересня 2025 р. відбулося під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього.

Члени Президії НАН України заслухали доповідь ректора Криворізького національного університету члена-кореспондента НАН України **Миколи Івановича Ступніка** про геомеханічне забезпечення ефективності технологічних процесів рудовидобутку у Криворізькому залізорудному басейні (докладніше див. у № 11, 2025).

Залізорудна сировина є одним із основних джерел надходжень валюти в Україну та фундаментальним підґрунтям економіки. Із загального обсягу залізорудної сировини, що видобувається в Україні, на Кривбас припадає близько 80 %.

Основною проблемою гірничодобувних підприємств України є погіршення гірничо-геологічних умов відпрацювання родовищ, що спричинено збільшенням глибини видобутку корисних копалин. Це зумовлює необхідність постійного вдосконалення геомеханічного забезпечення ефективності технологічних процесів рудовидобутку. Проблеми, які виникають під час видобутку залізних руд на глибоких горизонтах Криворізького регіону (понад 1500 м), доводиться розв'язувати уперше в світі.

Науковці установ НАН України, серед яких Інститут геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова, Інститут геологічних наук, Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка, а також Криворізького національного університету спільно з інженерно-технічними працівниками гірничодобувних підприємств здійснили значний обсяг досліджень у межах Криворізького родовища залізних руд.

Було встановлено генетичні особливості рудних формацій басейну, їхні якісні характеристики, фізико-механічні властивості рудних покладів і вміщувальних порід, основні принципи формування полів напружень у вихідному гірському масиві та їх трансформації у процесі розкриття та розробки рудних тіл

Виступ члена-кореспондента НАН України Миколи Івановича Ступніки

підземним і відкритим способами. Виконано аналіз та доведено вплив тектонічних порушень на зміни рельєфу Криворізького залізрудного басейну.

Зокрема, проаналізовано проблему збереження денної поверхні в полях відпрацювання, законсервованих і діючих шахт, узагальнено результати досліджень з теорії керування процесами взаємодії полів напружено-деформованого стану масиву за підземного видобутку руд. Постійно вдосконалюються методики розрахунків та способи спостереження за станом гірничого масиву в разі відкритих способів видобутку породи, обґрунтовано граничні кути нахилу бортів з одночасним забезпеченням необхідного запасу їхньої стійкості.

За результатами досліджень доведено, що одним з основних способів, який мінімізує можливість провалів і просідань денної поверхні, є впровадження на шахтах басейну систем розробки з твердіючою закладкою вироблених просторів. Крім того, такі технології формують умови для виймання міжкамерних ціликів, що дає змогу підвищити повноту вилучення корисних копалин з надр.

Успішна співпраця академічної науки, вечних закладів вищої освіти та працівників видобувних підприємств дає підстави для висновку, що сучасний стан сировинної бази Кривбасу та наявні технологічні можливості гарантують

подальше відпрацювання унікального родовища в майбутньому.

В обговоренні доповіді взяли участь технічний директор гірничого департаменту ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» А.П. Левіцький; директор ТОВ «Кривбаспроект» А.В. Болотніков; академік-секретар Відділення механіки і машинознавства НАН України академік НАН України А.Ф. Булат; академік-секретар Відділення наук про Землю НАН України академік НАН України О.М. Пономаренко; віцепрезидент НАН України, голова Секції хімічних і біологічних наук НАН України академік НАН України В.Г. Кошечко; академік-секретар Відділення загальної біології НАН України академік НАН України В.Г. Радченко; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України Я.С. Яцків; віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України В.Л. Богданов; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтєв; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній.

* * *

Далі члени Президії НАН України заслухали наукову доповідь завідувача відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України доктора юридичних наук **Зої Аполлінаріївни Загиней-Заболотенко** про сучасний стан судового розгляду та основні проблеми судової практики в Україні щодо воєнних злочинів (докладніше див. у № 11, 2025).

На початку російського повномасштабного вторгнення на територію України національна судова система через брак досвіду та фактичну відсутність вмінь і навичок судового розгляду кримінальних проваджень про воєнні злочини зіткнулася з викликами, пов'язаними із застосуванням кримінального та кримінального процесуального законодавства у цих кримінальних провадженнях. Тим часом саме від якості та відкритості правосуддя у справах про

воєнні злочини залежить сприйняття спроможності держави захищати права людини в умовах війни, а також довіра до її міжнародних зобов'язань.

Сьогодні суди України, здійснюючи судовий розгляд справ про воєнні злочини (ст. 438 Кримінального кодексу України), дотримуються міжнародних стандартів судового розгляду, передбачених Європейським судом з прав людини. Водночас під час судового розгляду справ про воєнні злочини мають місце певні недоліки, зокрема щодо застосування кримінально-правових та кримінальних процесуальних норм, що зумовлює потребу в належному науковому підґрунті, спрямованому на подолання таких труднощів та забезпечення судів України відповідним методологічним інструментарієм судового розгляду кримінальних проваджень про воєнні злочини.

Дослідження проблематики кримінальної відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності є важливим завданням для наукової спільноти, зокрема для вчених Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України. Протягом 2022—2025 рр. видано низку наукових праць з дослідження проблем кримінальної відповідальності за воєнні злочини, а також міжнародного гуманітарного права: «Особливості міжнародно-правового захисту цивільного населення в сучасних збройних конфліктах» (2023), «Міжнародне право охорони культурних цінностей та його імплементація у внутрішньому праві України» (2023), «Воєнні злочини: проблеми кваліфікації та призначення покарання» (2025). Крім того, опубліковано низку статей у наукових фахових виданнях України та виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз.

Науковці інституту активно співпрацюють з органами державної влади та судами з популяризації наукових досліджень щодо воєнних злочинів, застосування норм міжнародного гуманітарного права під час розгляду судами справ за ст. 438 Кримінального кодексу України, на запрошення міжнародних організацій долучаються як експерти до моніторингу судових проваджень та аналізу судових рішень

Виступ доктора юридичних наук Зої Аполлінаріївни Загиней-Заболотенко

у справах про воєнні злочини, беруть участь у навчальних заходах та наукових конференціях з цієї проблематики.

Водночас теоретично і практично необхідними є подальші наукові дослідження проблеми кримінальної відповідальності за воєнні злочини, злочини проти людяності, судового розгляду кримінальних справ за статтями 438 та 442-1 Кримінального кодексу України, зокрема в контексті перехідного правосуддя. Доцільно приділити особливу увагу подальшому аналізу ухвалених судових рішень у справах про воєнні злочини та злочини проти людяності; виробленню практичних рекомендацій щодо застосування кримінального та кримінального процесуального законодавства України у відповідних кримінальних провадженнях; напрацюванню доктринальних підходів стосовно кримінальної відповідальності за воєнні злочини та злочини проти людяності в умовах перехідного правосуддя.

В обговоренні доповіді взяли участь заступник голови Вищої ради правосуддя доктор юридичних наук, професор Оксана Кваша; професор Українського католицького університету член-кореспондент НАПрН України В'ячеслав Навроцький; радник Президії НАН України академік НАН України О.Л. Копиленко; директор Головної астрономічної обсерваторії НАН України академік НАН України

Я.С. Яцків; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев; директор ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України В.М. Геєць; в.о. академіка-секретаря Відділення літератури, мови та мистецтвознавства НАН України, директор Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України академік НАН України Б.М. Ажнюк; віцепрезидент НАН України, голова Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академік НАН України В.Л. Богданов; академік-секретар Відділення хімії НАН України академік НАН України М.Т. Картель; президент НАН України академік НАН України А.Г. Загородній.

* * *

Крім того, члени Президії НАН України ухвалили рішення про проведення у травні 2026 р. ювілейної сесії Відділення механіки і машинознавства НАН України, присвяченої 100-річчю заснування Інституту гідромеханіки НАН України.

Затверджено:

- **Галушка Андрія Георгійовича** на посаді заступника директора з науково-технічної роботи Інституту транспортних систем і технологій НАН України;
- кандидата фізико-математичних наук **Огліх Валентину Валеріївну** на посаді вченого секретаря Інституту транспортних систем і технологій НАН України;
- кандидата біологічних наук **Пчеловську Світлану Анатоліївну** на посаді вченого секретаря Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України.

Погоджено призначення:

- академіка НАН України **Гриценка Андрія Андрійовича** на посаду головного наукового співробітника Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»;
- доктора економічних наук **Остафійчука Ярослава Васильовича** на посаду головного наукового співробітника Інституту демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України;
- доктора економічних наук **Шелудько Наталії Михайлівни** на посаду головного наукового співробітника Інституту демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України;

- доктора економічних наук **Петрушенка Миколи Миколайовича** на посаду завідувача відділу економічного регулювання природокористування Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України».

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- директора Інституту соціології НАН України члена-кореспондента НАН України **Головаху Євгенія Івановича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні творчі здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток української соціології;
- генерального директора Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського члена-кореспондента НАН України **Дубровіну Любов Андріївну** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні творчі здобутки у галузі історичної науки і теорії культури та вагомий особистий внесок у розвиток бібліотеки в складних умовах воєнного стану.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України члена-кореспондента НАН України **Мушкетик Лесю Георгіївну** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі вітчизняної та зарубіжної фольклористики;
- завідувача кафедри Київського національного університету імені Тараса Шевченка члена-кореспондента НАН України **Колесника Віктора Федоровича** за багатолітню плідну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі історії України;
- завідувача відділу Карпатського відділення Інституту геофізики ім. С.І. Субботіна НАН України доктора фізико-математичних наук **Малицького Дмитра Васильовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні творчі здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі сейсмології;
- головного спеціаліста Сектору фізико-технічних і математичних наук Науково-організаційного відділу Президії НАН України **Перетяцько Галину Володимирівну** за багатолітню сумлінну творчу працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у підтримку роботи Відділення механіки і машинознавства НАН України.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- директора Інституту економіки промисловості НАН України члена-кореспондента НАН України **Залознову Юлію Станіславівну** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, вагомі здобутки в галузі економіко-технологічного розвитку промисловості України та значний особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

- головного наукового співробітника Інституту демографії та досліджень якості життя імені Михайла Птухи НАН України члена-кореспондента НАН України **Чугунова Ігоря Яковича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні творчі здобутки та вагомий особистий внесок у заснування і розвиток наукової школи в галузі фінансово-бюджетної стратегії і соціально-економічного удосконалення;

- ректора Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана доктора економічних наук, члена-кореспондента НАПН України **Лук'яненка Дмитра Григоровича** за багатолітню плідну працю на освітянській ниві та вагомий особистий внесок у заснування і розвиток наукової школи в галузі міжнародної економіки;

- професора кафедри Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди доктора педагогічних наук **Боярську-Хоменко Анну Володимирівну** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів — фахівців у галузі педагогіки.

Подякою НАН України відзначено:

- завідувача відділу Інституту магнетизму імені В.Г. Бар'ятара НАН України доктора фізико-математичних наук **Голуба Володимира Олеговича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні наукові здобутки в галузі фізики магнітних явищ та вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

- співробітників Інституту інформаційних технологій та систем НАН України — заступника директора з науково-організаційної роботи кандидата технічних наук **Комара Миколу Миколайовича**; завідувача відділу кандидата економічних наук **Яблокова Ігоря Володимировича** — за вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі оборонної діяльності, успішне виконання завдань з оборонної тематики та сприяння організації активної співпраці установ НАН України зі Збройними Силами України;

- головного спеціаліста Відділу цивільного захисту та мобілізаційної роботи Управління справами НАН

України **Добріну Наталію Валентинівну** за багатолітню наполегливу сумлінну працю, високі професійні здобутки та відповідальне ставлення до виконання службових обов'язків;

- військовослужбовців військової частини — майора **Березкіна Андрія Леонідовича**; майора **Галушку Миколу Миколайовича**; майора **Каптура Вадима Анатолійовича**; майора **Шестака Олександра Миколайовича**; капітана **Гасімова Джаміля Кямаловича**; старшого солдата **Недосекова Сергія Васильовича** — за активне сприяння виконанню завдань з оборонної тематики та випробуванню зразків озброєння та військової техніки.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- заступника директора з наукової роботи Інституту географії НАН України члена-кореспондента НАН України **Лісовського Сергія Антоновича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, значні здобутки в галузі природокористування та вагомий особистий внесок в ефективне забезпечення науково-організаційної діяльності інституту;

- члена-кореспондента НАН України **Бершеду Євгена Романовича** за багатолітню плідну невтомну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток економічних досліджень євроінтеграційного спрямування України;

- провідного наукового співробітника Інституту географії НАН України доктора географічних наук **Нагірну Валентину Петрівну** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі агропромислового комплексу і сільськогосподарського природокористування України;

- старшого наукового співробітника Інституту біологічної хімії ім. Ф.Д. Овчаренка НАН України кандидата фізико-математичних наук **Вигорницького Миколу Вікторовича** за багатолітню плідну творчу працю, високий професіоналізм та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі фізики колоїдних систем та комп'ютерного моделювання;

- провідного наукового співробітника Інституту історії України НАН України кандидата історичних наук **Головка Володимира Вікторовича** за багатолітню плідну творчу працю та вагомий особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі новітньої політичної і економічної історії України;

- завідувача відділу Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України **Камінську Надію**

Миколаївну за багатолітню плідну творчу працю, значні здобутки у професійній діяльності та вагомий особистий внесок в ефективне інформаційно-організаційне забезпечення інституту;

- головного спеціаліста Сектору інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності керівництва НАН України Секретаріату Президії НАН України **Микитюк Людмилу Валеріївну** за багатолітню сумлінну працю, вагомі здобутки в професійній діяльності та відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків;

- головного спеціаліста Відділу цивільного захисту та мобілізаційної роботи Управління справами НАН України **Молчанова Володимира Миколайовича** за багатолітню невтомну самовіддану працю, високі здобутки у професійній діяльності та відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків;

- механіка Державного автотранспортного підприємства експедиційних та спеціальних автомобілів НАН України **Іщука Володимира Івановича** за багатолітню плідну сумлінну працю, високі професійні здобутки та відповідальне ставлення до виконання службових обов'язків;

- старшого наукового співробітника Інституту географії НАН України **Бочковську Аллу Іллівну** за багатолітню плідну невтомну працю, значні здобутки у

професійній діяльності та вагомий особистий внесок у розвиток досліджень у галузі географічної картографії;

- завідувача кафедри Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди доктора педагогічних наук **Коваленко Вікторію Євгенівну** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації;

- професора кафедри Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди доктора психологічних наук **Кузнєцова Марата Аміровича** за багатолітню плідну наукову і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

- керівника Сектору спеціальних робіт Науково-організаційного відділу Президії НАН України кандидата фізико-математичних наук **Майстренка Володимира Леонідовича** за багатолітню плідну сумлінну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок в організацію діяльності Національної академії наук України з оборонної тематики.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик